

TÜRKİYE'DE BOŞANMA NEDENLERİNİN ANALİZİ VE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK YÖNTEMLERİ

Analysis of the Causes for Divorce in Turkey and Alternative Dispute Methods

Murat BİNAY*

GeliŐ Tarih: 21.05.018 Yayına Kabul Tarihi: 15.10.2018

Öz

Ülkemizde istatistiksel olarak da ortaya çıkan sonuca göre, boşanmanın toplumsal olarak hoş karşılanmaması nedeniyle 1990'lı yılların sonuna kadar ciddi oranda bir artış görülmemektedir. Ancak yapılan araŐtırmalarda; son zamanlarda, kadınların iş yaşamına girmesi, eşlerin eğitim durumlarının yükselmesi, toplumsal, ekonomik ve kişilere ilişkin sebeplerin varlığı, kadın haklarının ön plana çıkması, hukuki yönden geçmişe oranla boşanmanın taraflar için kolaylaştırılması ile birlikte boşanma oranlarının artış gösterdiği düşünülmektedir. Bu çalışmada 2012-2016 yılları arası TÜİK boşanma istatistikleri analiz edilerek boşanma nedenleri üzerine istatistik çıkarımlar yapılmaya çalışılacaktır. Ülkemizde, boşanma sorununun özellikle son yıllarda büyük bir artış göstermesi ve bu durumun toplumsal bir sorun olarak gündeme gelmesi, konuyla ilgili daha kapsamlı araştırmalar yapılması ve sorunun çözümüne yönelik projeler geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Sorun ne kadar gerçekçi modellenirse çözüm de o kadar etkin olacaktır. Bu çalışmada ilk kez boşanma nedenleri, süre ve yaş faktörlerine göre 5 yıllık bütünlük süreç olarak istatistik analize tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Boşanma Olgusu, Boşanma Nedenleri, İstatistik Analiz, Bütünlük Değerlendirme

Abstract

According to statistically significant results in our country, there is no serious increase until the late 1990s due to the fact that the divorce is not socially welcomed. However, in the researches; it is thought that recently divorce rates have increased with the introduction of women into business life, the increase of educational status of spouses, the existence of social, economic and personality reasons, the advancement of women's rights and facilitation of divorce from the legal side. In this study, statistics of divorce statistics of TÜİK between 2012-2016 will be analyzed and statistical inferences will be tried to be made on the reasons of divorce. Especially in our country, the problem of divorce has increased in recent years, and this situation has become a social problem, it is important to carry out more researches on the issue and to develop projects for solving the problem. The more realistic the problem is, the more effective the solution will be. For the first time in this study, statistical analysis was performed as an integrated process of 5 years according to divorce reasons, duration and age factors.

Keywords: The Divorce Case, Divorce Causes, Statistical Analysis, Cointegrated Evaluation

* Sosyal Güvenlik Uzmanı, Yeditepe Üniversitesi Finansal İktisat Doktora Öğrencisi, mbinay@sgk.gov.tr, ORCID ID: 0000-0002-9987-1492

GİRİŞ

Boşanma, eşler arasındaki hukuki, duygusal ve cinsel birlikteliğin sona erdirilmesidir. Toplumsal yaşamda meydana gelen değişimler, boşanma oranlarının artışında önemli bir neden olmaktadır. Günümüzde boşanmaların artmasında, kadının ekonomik bağımsızlığının artması, aile yapılarının değişmesi, yasal olarak boşanmanın geçmişe oranla kolaylaştırılması ve toplumun boşanmaya ilişkin yargılarının değişmesi gibi nedenler etkilidir.¹

Boşanma aşamasındaki tek durum, iki kişinin anlaşmazlıkları ve sıklıkla tartışmaları sonucu tarafların duygusal olarak çözülmeye başlayıp, ardından evlilikte taraflarca algılanan mutluluğunun azalması ve bunun sonucunda taraflardan birinin evliliğin kurtarılamayacak kadar zarar gördüğünü düşünerek ayrılmak istemesi değildir. Zaman zaman kişilerin yalnızca evlilik niteliğini kısmi olarak yansıtan nedenlerden dolayı, evlilikte yüksek düzeyde anlaşmazlık ya da mutsuzluk yaşanmadığı halde boşanmaları söz konusu olmaktadır.²

Evliliklerin sona ermesinde; genç yaşta evlenmek, eğitim düzeyinin düşük olması, iş yaşamı ve çocuk bakımından kaynaklanan beklentileri karşılamaya çabalamak ve bunlara bağlı olarak çiftlerin yoğun stres altında olmaları gibi nedenler sıralanabilir.³

Günümüzde, boşanma nedenleri, bireylerin maddi sorunları ve toplumsal yaşamda karşılaşılan güçlükler boşanmış bireylerin maddi sorunları ve toplumsal yaşamda karşılaşılan güçlükler ortaya koyulmaktadır.⁴

Evlilikte yaşanan sorunların birçok nedeni olabilmektedir. Tarafların birbirlerinden beklentilerinin karşılanamaması, iletişim sorunları, sevgi ve saygının azalması, kültürel farklılıklar, cinsel sorunlar, erk mücadelesi, maddi konular, kötü alışkanlıklar, ilişkide başka birinin varlığı bunlardan bazıları olarak belirtilebilir.⁵

Bu çalışmada öncelikle yurt içi ve yurt dışında boşanma üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş, ardından Türkiye'de düşünülen kamusal tedbirler, Kamu

¹ Ünlü, Aile Yapısı ve İlişkileri,1993, s. 54

² Amato,). A Comparison of High and Low Distress Marriages That End in Divorce ,2007, s. 627.

³ Clarke-Stewart, Brentano, Divorce Causes and Consequences,2006, s. . 41

⁴ Coontz, The Origins of Modern Divorce,2007, s. 9

⁵ Şendil ve Kızıldağ, Evlilik Çatışması ve Çocuk (1. Baskı), 2005, s. 124.

Denetçiliği Kurumu önerileri ve alternatif uzlaşma yönteminden bahsedilmiş ve son olarak da yurt içinde boşanma nedenleri üzerine tüm Türkiye’yi kapsayan son beş yıllık TÜİK veriler üzerinden analiz yapılmıştır.

1. BOŞANMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Öncelikle yurt içi ve yurt dışında boşanma nedenlerini inceleyen çalışmalar belirtilecektir.

1.1. Boşanma Nedenleri Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Antroplog Laura Betzig, 160 toplumu incelediği araştırmalarının sonucunda, özellikle kadın tarafından aleni şekilde yapılan zinanın, bir evliliğe son vermek için öne sürülen en yaygın sebep olduğunu saptamıştır. Kısırlık ikinci sıradadır. Erkeğin eşine yaptığı fiziksel/duygusal şiddet, dünyadaki boşanma nedenlerinin üçüncüsüdür. Bunları bir eşin kişiliği ve davranışıyla ilgili pek çok suçlama izlemektedir. Huysuzluk, kıskançlık, aşırı gevezelik, saygısızlık, kadının tembelliği, kocasının evine bakmaması, cinsel açıdan ihmal edilmek, kavgacılık ve evden uzak kalmak boşanma gerekçelerinin bazılarıdır. Ayrıca, boşanmanın genelde evliliğin ilk yıllarında; düğünü izleyen dördüncü yıl içinde veya dolaylarında olagelmesi en çarpıcı noktadır. ABD’de boşanma riski, hem kadınlar hem de erkekler için 20 ile 24 yaşları arasında doruğa çıkar. Birleşmiş Milletler’ in yıllıklarında verileri bulunan yirmi dört toplumda boşanma olasılığının en yüksek olduğu yaş grubu erkekler için 25-29, kadınlar için ise eşit ölçüde 20-24 ile 25-29’dur ⁶

Gottman ve Levensan’ın (2000) yapmış olduğu araştırmaya göre, evliliğin ilk 7 yılında boşanmaların en üst düzeye ulaştığı ve çiftlerin ilk çocuklarının 14 yaşına eriştiği dönemin; boşanma riskinin yoğun olduğu ve evliliklerin devamı için en kritik olan süreçler olduğunu ortaya koymuştur. Batı ülkelerinde, bu yüzyılın başından beri boşanma istatistikleri sürekli artış göstermiştir. Kuzey Amerika ülkeleri, özellikle ABD, boşanma oranları bakımından ilk sırayı almakta ve 1912 yılında her on evlilikten birisi boşanma ile biterken, 1974 yılında her 2.3 evlilikten birisi boşanma ile bitmiştir⁷ Straus (1980) „un yaptığı

⁶ Fisher, Cinsel Aşkın Anatomisi 2004, s. 35

⁷ Yörükoğlu, Değişen Toplumda Aile Ve Çocuk (7. Basım), 1997, s. 21

araştırmaya göre; kadınların %28' inin evlilikleri süresince, eşleri tarafından en az bir defa şiddete maruz kaldığı ortaya konuşmuştur. Kitson'a (1992) göre, "sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bireyler boşanma nedeni olarak; iletişim eksikliğini, ilgi alanlarındaki uyumsuzlukları, anlaşmazlığı, buna karşılık sosyo-ekonomik düzeyi düşük bireyler; daha çok fiziksel veya duygusal istismar, evle ilgili sorumluluk paylaşımında sorunlar, ekonomik sorunlar, eşin alkol ve kumar alışkanlığı gibi durumları boşanma nedeni olarak belirtmişlerdir" ⁸ Geller (1995), yapmış olduğu araştırmaya göre; her yıl yaklaşık 4.000 kadının eşleri, eski eşleri veya erkek arkadaşları tarafından öldürüldüğü, FBI raporlarına göre ise; her yıl yaklaşık olarak 1.500 kadının kocası veya erkek arkadaşı tarafından öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. Tüm kültürlerde kadınların eşleri tarafından şiddete maruz kaldığı sonucu çıkmış olsa da aile içi şiddetin yoksulluk sınırının altında olan evlerde daha sık meydana geldiği ve genellikle 18-30 yaş arası kadın ve erkekler arasında geçerli olduğu bilinmektedir. Ulusal boyutta, tüm evsiz kadınların ve çocukların yüzde 50'si aile içi şiddet nedeniyle sokakta yaşamaktadırlar. Hunt (1966)' a göre; "aslında günümüzde boşanmaların yaygınlaşmasının nedeni insanların evliliğe daha az istekli olması değil, mutlu bir evlilik kurma isteğinin giderek artmasıdır". Buna karşıt bir görüş de (Ackerman, 1958) "çoğu insanın kişisel psikolojik sorunlarına çözüm getireceği umuduyla evlendiği ve beklenen mucizenin gerçekleşmemesinin" boşanmaya neden olduğunu vurgulamaktadır ⁹

1.2. Boşanma Nedenleri Konusunda Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar

Arıkan (1992)'ın "Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma" konulu araştırmasında, evlilikte geçimsizliğe neden olan sebepler şu şekilde sıralanmıştır: Erkeklerin yüzde 80'inin sıklıkla veya zaman zaman eşine fiziksel şiddet uygulaması, kadınların evlilikleri süresince sözlü ve fiziksel şiddete maruz kalması, kocanın içki ve kumar gibi alışkanlıkları yüzde 48, evlilik dışı ilişki ve akrabalarla ilişkiler yüzde 44, maddi sıkıntı yüzde 45, cinsel sorunlar yüzde 27 oranında olduğu ortaya çıkmıştır. Geçimsizlik konusunda kadınların çoğunlukla akrabalara danıştığı görülmektedir. Akraba ve arkadaşlara danışanların

⁸ Uçan, Boşanma Sürecinde Kriz Merkezine Başvuran Kadınların Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi 2007, s. 65

⁹ Geçtan, Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar (3. Baskı), 1984, s. 14

oranı yüzde 26' dır. Bilka Kadın Araştırma Merkezi (1998) tarafından yapılan bir araştırmaya göre; incelenmiş olan 240 dosyadan, 150 dosyada kadınlar, 90 dosyada da erkekler davacı olmuştur. Konusu şiddet olan 16 dosyada kadınlar davacı olurken, 7 dosyada da erkekler davacı olmuştur¹⁰ Aile içi şiddet konusunda yapılan araştırma sonuçlarına göre, toplumdaki genel şiddet olaylarında alkol kullanımı oranının yüzde 67 olması nedeniyle, aile içi şiddetin en önemli nedenlerinden birisinin alkol kullanımı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır¹¹ Demir (1988) tarafından, İzmir'de boşanmış 55 kadın ile yapılan araştırmada; boşanmayla sonuçlanan evliliklerin yüzde 24'ünün 1-11 ay, yüzde 27'sinin 2-5 yıl arasında gerçekleştiği, kayınvalide-kayınpederin boşanmada önemli rol oynadığı, akrabalar arasında boşanma oranının yüksek olduğu saptanmıştır. Boşanma kararını veren kadınların oranı yüzde 75' tir. Bu kadınların yüzde 25'i evin geçindirilmemesi, maddi yetersizlik, kocanın işsizliği, yüzde 22'si kocanın sorumluluklarını yerine getirmemesi, yüzde 16'sı kültür farklılığı ve kişilik uyumsuzluğunu birincil boşanma nedeni olarak belirtmiştir. İkinci sırada kocanın aile sorumluluğunu taşınamaması ve evi geçindirmemesi yer alırken üçüncü sırada (%55) ilgisizlik ve sevgisizlik boşanma nedeni olarak belirtilmiştir. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından 2010 yılında yayınlanan, Aile Yapısı Araştırması 2006'nın sonuçlarına göre, boşanmış erkeklerin yüzde 29'u, kadınların ise yüzde 21'i en önemli boşanma sebebi olarak "aldatma" yı görmektedir. Boşanmış kadınların yüzde 11'i, erkeklerin ise yüzde 5'i eşi tarafından aldatılmış olmaları nedeniyle boşandıklarını belirtmiştir. Boşanmış kadınların yüzde 17'si eşleri tarafından dayak ve kötü muameleye maruz kaldıkları için boşandıklarını belirtmiştir. Erkeklerin ise hiçbiri dayak ve kötü muameleyi kendisi için boşanma nedeni olarak belirtmemiştir. Kadınlarda evliliklerin boşanma ile sonuçlanmasında içki ve kumarı en önemli neden olarak gösterenlerin oranı yüzde 11'dir. Erkeklerde ise bu oran yüzde 3'tür. Her iki cinsiyette yaklaşık eşit oranlarda görülen "sorumsuz ve ilgisiz davranma" erkeklerde yüzde 17, kadınlarda yüzde 19 olmak üzere boşanmalarda en önemli sebepler arasında yer almaktadır. Akrabalarla kurulan ilişkilere bakıldığında, katılımcıların yüzde 24'ü sorunlarını akrabalarla paylaştıklarını, benzer şekilde kardeşlerle sorunların paylaşılmasının yüzde 39 oranında olduğu,

¹⁰ Sezen, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boşanma Davalarına Yansıması, 1998, s. 42

¹¹ Tarhan, Evlilik Psikolojisi (5. Baskı), 2008, s. 19

ayrıca komşularla da yüzde 22 oranında sorunların paylaşıldığı sonucu ortaya çıkmıştır ¹² Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında yayınlanan Boşanma Nedenleri Araştırmasına göre; En az bir kez boşanmış bireylerin boşanma nedenleri incelendiğinde; Türkiye genelinde en fazla boşanma nedeni %50,9 ile sorumsuz ve ilgisiz davranma oldu. Bunu, %30,2 ile evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve %24,3 ile eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması sorunu izledi.

Boşanma nedenleri cinsiyete göre incelendiğinde; en önemli boşanma nedeni her iki cinsiyette de sorumsuz ve ilgisiz davranma oldu. Bu oran, kadınlar için %61,5, erkekler için ise %40,2 oldu. Kadınlar için sorumsuz ve ilgisiz davranmadan sonra en önemli boşanma nedenleri %42,6 ile evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama, %36,4 ile dayak/kötü muamele oldu. Erkekler için sorumsuz ve ilgisiz davranmadan sonra en önemli boşanma nedenleri ise %24,5 ile eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması ve %24 ile eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması oldu.

Abalı (2006)'nın yaptığı araştırmada, boşanmak için başvuran kadınların eşleriyle olan cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumlarını belirlemeyi amaçladığı çalışması sonucunda; boşanmak için başvuran kadınların eşleriyle olan cinselliklerinin genellikle kötü olduğu sonucuna ulaşmış ve bu durumun kayıtlara yansımamakla birlikte boşanmayı başlatan önemli faktörlerden biri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. ¹³

Uyar (1999)'ın yaptığı araştırmada ise; boşanma oranının evliliğin ilk yıllarında daha sık olduğu, boşanmış bireylerin yaklaşık yarısının çocuk sahibi olduğu ve çocuk varlığının boşanmayı engellemekten ziyade boşanma sürecini uzattığı varsayılmaktadır. Boşanmış kadınlar, eski eşleriyle olan cinsel ilişkileri konusunda, boşanmış erkeklere oranla daha yüksek olarak doyumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Boşanmış kadınların yüzde 67.3'ü evliliklerinde eşleri tarafından fiziksel şiddete uğradıklarını, erkeklerde bu oranın yüzde 24.3 olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. ¹⁴

¹² www.aile.gov.tr (Erişim tarihi: 02.08.2018)

¹³ Abalı, S.,Boşanmak İçin Başvuran Kadınların Evlilikteki Cinsel Yaşamlarını Boşanma Nedeni Olarak Görme Durumları.,2006,s. 41

¹⁴ Uyar, Boşanmış Bireylerin Evlilik Süreci ve Bugüne İlişkin Psikolojik Sorunları 1999,s. 15

Yıldırım (1998)' ın kadına ve çocuğa yönelik şiddetin toplumsal kaynakları konulu araştırmasına göre; arkadaşlık kurarak evlenenlerin büyük çoğunluğu, ikinci derecede; görücü usulü evlilik yapanların çoğunluğu ise en ağır dereceden şiddete uğramışlardır. Arkadaşlık kurarak, tanışarak evlilik yapmanın diğer evlilik biçimlerine oranla görece olarak genel şiddet derecesini azaltıcı etkisinden söz edilebilir.¹⁵

Boşanma ile sonlanan evliliklerde kadının hedef olduğu saldırganlık konulu araştırmada; yüzde 26.42 düzeyinde kadına karşı şiddet saptanmıştır. Kadına karşı şiddet en yüksek oranda (%42.44) sözel, ikinci sırada (%33.09) fiziksel ve son olarak da (%24.46) hem fiziksel hem de sözel olarak saptanmıştır. Kadına karşı şiddetin en çok 21-36 yaşlar arasında uygulandığı sonucu ortaya çıkmıştır (Özkan ve Böke, 1994).

Özügürü (2006) yaptığı araştırmasında, eşlerin ilişkilerini bozan ve çatışmalara yol açılan konuları şöyle belirlenmiştir: araştırmaya katılan 300 evli kadının yüzde 86' sı, kocaları tarafından kişiliklerine değer verilmediğini ve bunu ciddi bir sorun olarak gördüğünü, iletişim yetersizliğinden kaynaklanan bazı sorunların çözüme ulaşmadan devam ettiğini ve yüzde 96' sının sorunu ortaya koyamadığı, ortak bir amaç uğrunda birlik ve beraberlik kuramayanların yüzde 90 olduğu, eşler istemediği halde aile büyüklerinden müdahalede bulunmasından şikâyetçi olanlar yüzde 56, evdeki iş paylaşımı konusunda anlaşmazlık yaşayanlar yüzde 93, eşlerden birisinin ya da her ikisinin topluluk içinde birbirlerine karşı ilgisizlik ve kırıcı davranışlarını ciddi bir sorun olarak görme oranı yüzde 96, eşlerinin dışarıda geçirdikleri zamanı kendileriyle paylaşmamasını ciddi bir sorun olarak görenlerin oranı yüzde 96 olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

2. ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ VE AİLE VE BOŞANMA SÜRECİ DANIŞMANLIĞI

Hukukta alternatif uzlaşma yöntemleri hem adli yükü azaltacak hem de davalı ve davacı tarafın isteklerini dikkate alan kararın çıkması gibi avantajları nedeniyle önem kazanmış ve hukuk sisteminin yükünü azaltacak bir yapı olarak düşünülmüştür.

¹⁵ Yıldırım, Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları, 1998, s. 39

Anlaşmazlık, birbirine zıt veya düşmanca bir durum ya da bir mücadele veya kavga olarak tanımlanır. Bir uyuşmazlık, dava konusu olabilen meseleler şeklinde ortaya çıkan bir anlaşmazlık çeşidi olarak görülebilir. Uyuşmazlık, müzakere, arabuluculuk veya üçüncü kişinin hüküm vermesi yoluyla çözülebilecek meseleler üzerinde anlaşmazlığa düşülmesini gerektirir. Uyuşmazlık karşı tarafa açıklanan, kişiler arası bir anlaşmazlıktır. Bir anlaşmazlık, birbirine uyumayan bir durumun anlaşılması veya çatışan bir talepte bulunulması şeklinde bir kişiye beyan edilmedikçe uyuşmazlığa dönüşmeyebilir. Alternatif uyuşmazlık çözümü (ADR), mahkemeler tarafından uygulanan şekli mücadelecî usûllerden, şekli olmayan usûllere doğru bir yönelişi temsil eder. ADR, dünya çapındaki adalete ulaşma hareketinin çatısı altında görülebilir. ADR nin doğuşu Birleşik Devletler de 1970 e kadar uzanır. Federal bölge mahkemelerinde uygulanan ilk arabuluculuk ve tahkim programı 1970 tarihidir. Buna ek olarak ADR de diğer bir gelişme 1988'de Birleşik Devletler Kongresinin on adet bölge mahkemesinde zorunlu tahkim programı kurması ve diğer on adet bölge mahkemesini gönüllü tahkim programı oluşturması için yetkilendirmesiyle görülmüştür. ADR nin hızlı gelişimine katkıda bulunan büyük bir etken, 1976 da Amerika Barolar Birliğince düzenlenen Adalet Yönetimindeki Kamusal Tatminsizliklerin Nedenleri Hakkında Ulusal Konferans olmuştur. Bu konferansta, uyuşmazlık çözümündeki alternatif usûllerin, özellikle arabuluculuk ve tahkimin, tıkanmış halde bulunan mahkemeleri rahatlatacağı, uyuşmazlıkların çözüm süresini kısaltacağı ve giderlerini asgariye indireceği sonucuna varılmıştır. Arabuluculuk hizmeti sunan mahalli adalet merkezlerinin ve çok seçenekli mahkeme teşkilatı programlarının kurulması teşvik edilmiştir. Çok seçenekli mahkeme teşkilatı terimi (ya da çok seçenekli ADR), bir dizi seçimlik uyuşmazlık çözüm usûlü sunan mahkemeleri ifade eder. Bu programlar, ihtilafli tarafları, onlar için en uygun olan uyuşmazlık çözüm yöntemine yönlendirirler. Bunlar: Kolaylaştırma, arabuluculuk veya tahkimdir. Bazı çok seçenekli mahkeme teşkilatı programları belli türdeki bütün davaları belirli bir ADR programına havale etmekteyken, diğer bazı programlar davacılara seçimlik bir liste sunmaktadırlar. ADR, uyuşmazlık çözümü için mahkemeler vasıtasıyla yürütülen davalarda alternatif olarak işleyen, genellikle tarafsız bir üçüncü kişinin aracılığı ve yardımını içeren bir dizi usûller olarak tanımlanır. Doktrine göre ADR usûlleri aşağıdaki yararları içerebilir: 1. Mahkemelerin iş yükünü ve giderlerini azaltmak, 2. tarafların yargılama için harcadıkları giderleri ve zamanı azaltmak, 3. topluluklara veya tarafların ailelerine zarar veren

uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözümünü sağlamak, 4. bireylerin adalet sisteminde daha iyi bir şekilde tatmin olmasını sağlamak, 5. tarafların ihtiyaçlarına uygun olan çözümleri teşvik etmek, 6. tarafların uyuşmazlık çözüm usûllerine gönüllü olarak uymalarını sağlamak, 7. komşuluk ve topluluk değerlerini ve toplulukların ilişkilerini onarmak, 8. ihtilafli taraflarca ulaşılabilecek usûller oluşturmak, 9. halka, uyuşmazlıkların çözümünde ihlâl ya da dava yolu yerine daha etkili olan usûlleri denemelerini öğretmek, ADR tarafların bir araya getirilmesinde pek çok farklı yöntem gerektirir; bununla birlikte temel ADR usûlleri arabuluculuk ve müzakeredir. Arabuluculuk ve uzlaştırma terimleri eş anlamlı olarak kullanılırlar. Arabuluculuk (veya uzlaştırma), tarafların bir anlaşmayı müzakere etmeleri için onlara yardım eden tarafsız bir üçüncü kişice gerçekleştirilen bağlayıcı olmayan bir müdahaledir.¹⁶

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, en genel ifadeyle, insanlar arasındaki uyuşmazlıkların, tarafsız bir üçüncü kişinin yardımıyla çözülmesidir. Toplumun temelini oluşturan aile kurumunda ortaya çıkan uyuşmazlıkların sorunsuz çözümü, toplumun huzur ve barışı için önem arz etmektedir. Genel olarak Aile Hukuku'na ilişkin hususlar, kamu düzeniyle ilgili olduğundan, tarafların serbestçe tasarruf edebileceği alanlar sınırlıdır. Ancak boşanmanın nafaka, tazminat gibi fer'i sonuçlarına ilişkin uyuşmazlıklara alternatif uyuşmazlık çözüm yolları uygulanabilir. Aile Hukuku'ndan doğan uyuşmazlıkların etkin ve etkili bir şekilde çözümlenmesini sağlamak; mahkemelerin iş yükünü azaltmak amacıyla uyuşmazlığın tarafları, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurma konusunda teşvik edilmeli ve bu çözüm yollarının uygulanabilirliği artırılmalıdır. Aile ve boşanma süreci danışmanlığı ise bu tarz uyuşmazlıkların boşanma ve boşanma sonrası hukuki sorunların giderilmesi için tesis edilmiş alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

'Aile, Toplum ve Devlet' konulu sempozyumda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı "Boşanma süreci danışmanlığı verdiğimiz çiftlerimizden yaklaşık yüzde 40'ının boşanmaktan vazgeçtiğini gördük. Boşanma süreci danışmanlığı hizmetimiz bizim ailelere verdiğimiz en önemli mekanizmalarımızdan birisi. Önümüzdeki dönemde bu danışmanlık hizmetimizi ülke genelinde daha da yaygınlaştıracğız." açıklamasında bulunmuştur.¹⁷

¹⁶ <http://dspace.baskent.edu.tr:8080/handle/11727/1982>

¹⁷ <https://www.timeturk.com/bakan-kaya-bosanma-sureci-danismanligi-nin-onemini-anlatti/haber-750885> (Erişim tarihi:02.08.2018)

Boşanmaların temel nedeninin literatürde iletişim eksikliği olduğu tespit edildiği için aile danışmanlığı mekanizması ile boşanmaların engellenmesinde başarı kazanma ihtimali yüksektir.

Kamu Denetçiliği Kurumu da çocuklarının velayetine ilişkin sıkıntı yaşayan boşanmış babaların sorununun çözümüne yönelik Aile ve Adalet bakanlıklarına önerilerde bulunmuştur. Bu öneriler aşağıdadır.¹⁸

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na:

- a) Sağlıklı aile yapısının güçlendirilmesi amacıyla yönelik olarak aile, çocuk yetiştirme konusunda eğitim ve danışmanlık programlarının verilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ile çalışma başlatılmalı.
- b) Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlık Hizmetleri'nin kalitesi, etkinliği ve yaygınlığı artırılmalı.
- c) Boşanma sonrası çocuğun birlikte yaşamayacağı ebeveyni ile sürekli ve düzenli bir ilişki sürdürebileceği, velayet dosyalarının takibinin yapılabileceği, aile üyelerinin psikolojik sağlıklarını destekleyecek, hukuki anlamda da destek alabilecekleri "aile buluşma noktaları" benzeri birimler ihdas edilmeli.

Adalet Bakanlığı'na:

- a) Boşanmaların sağlıklı yürütülmesi için "Aile Arabuluculuğu" sisteminin altyapısı hazırlanmalı.
- b) Çocuk teslimi icra sisteminden çıkarılmalı
- c) Velayet hakkının kötüye kullanılmasının, velayetin değiştirilme sebebi olduğu kanunda açıkça düzenlenmeli.
- d) Velayet sahibine "zorunlu eğitim ve danışmanlık tedbiri" verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalı.
- e) Aile mahkemelerinde sunulan adli sosyal hizmet altyapısı güçlendirilmeli.

¹⁸<https://www.haberturk.com/ombudsman-bosanan-ciftler-ve-cocuklar-icin-onerdi-aile-bulusma-noktasi-1710327#> (Erişim Tarihi:02.08.2018)

Dolayısıyla Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığı ile boşanmalarda arabuluculuk ve alternatif uzlaşma çözüm yöntemlerinin de desteklendiği söylenebilir.

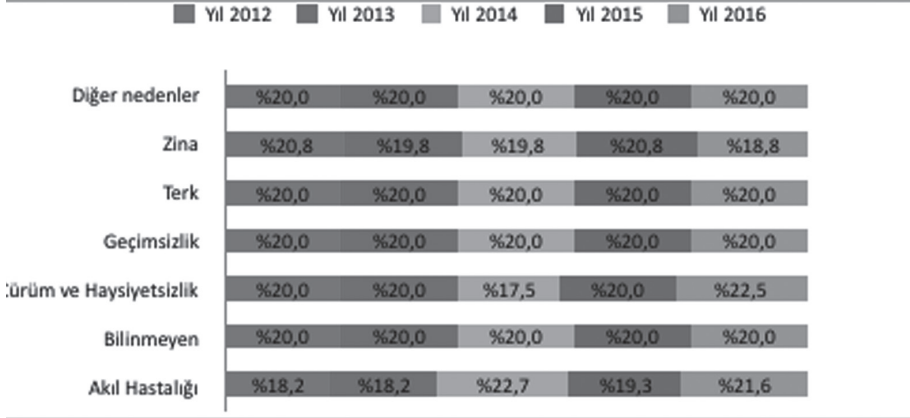
3. ANALİZ

Verilerin analizi konusunda; Tanımlayıcı istatistikler frekans, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri ile sunulmuştur. Ölçümlerin yıllara göre farklı olduğunu tespit etmek amacı ile varyans analizi (ANOVA) testi ve ikili karşılaştırmalar (post. hoc.) için Sidak testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacı ile korelasyon uygulanmıştır. Oransal değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi ile Ki-kare (X^2) analiz uygulanmıştır. Çalışmada 0,05'den küçük p değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Analizler SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır. Son 5 yılı kapsamı açısından 2012-2016 yılları TUIK boşanma nedenleri verileri kullanılmış ve ikincil veri analizi yapılmıştır.

Tablo 1: Evliliğin Bitiş Nedenlerinin Oranlarının Yıllara Göre Farklılığının Araştırılması

Evliliğin bitiş nedeni	Yıl					X^2	p
	2012	2013	2014	2015	2016		
Aklıl Hastalığı	18,2%	18,2%	22,7%	19,3%	21,6%	0,18	0,67
Bilinmeyen	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%		
Cürüm ve Haysiyetsizlik	20,0%	20,0%	17,5%	20,0%	22,5%		
Geçimsizlik	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%		
Terk	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%		
Zina	20,8%	19,8%	19,8%	20,8%	18,8%		
Diğer nedenler	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%		

Evliliğin bitiş nedenlerinin yıllara göre değişim oranları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($X^2=0,18, p>0,67$). Akıl hastalığı, bilinmeyen, cürüm ve haysiyetsizlik, geçimsizlik terk, zina ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir.

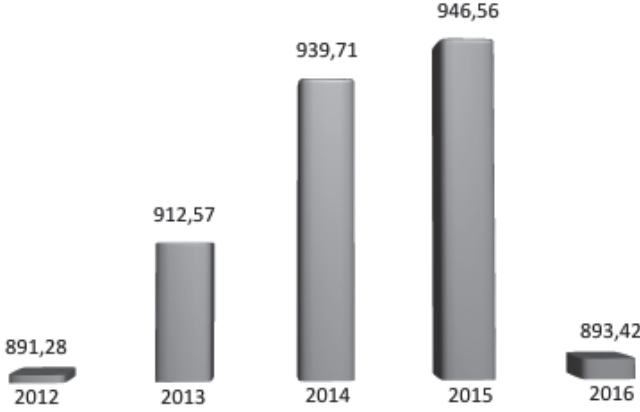
Şekil 1: Evliliğin Bitiş Nedenlerinin Oranlarının Yıllara Göre Farklılığının Araştırılması

Çalışmada 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre gerçekleşen boşanma sayılarının yıllara göre farklı olmadığı tespit edilmiştir. 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre gerçekleşen boşanma sayılarının farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=0,01, p=0,99$).

Tablo 2: Boşanma Nedenlerinin Yıllara Göre Farklılığının Araştırılması

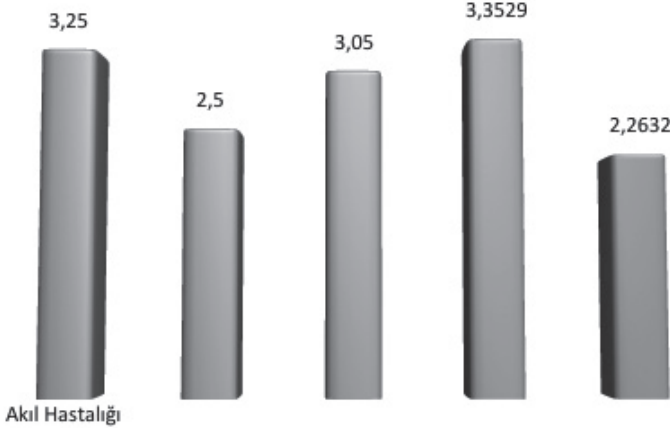
Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
2012	138	891,28	2510,82	0,01	0,99
2013	137	912,57	2562,84		
2014	139	939,71	2667,51		
2015	139	946,56	2711,68		
2016	141	893,42	2603,41		
Total	694	916,69	2605,05		

Çalışmada 2012 yılında boşanma nedenleri başına ortalama 891, 2013 yılında ortalama 912, 2014 yılında ortalama 939, 2015 yılında ortalama 946, 2016 yılında ortalama 893 boşanma gerçekleşmiştir. Bu beş yıllık dönemde yıllık ortalama 916 boşanma gerçekleşmiştir.

Şekil 2: Boşanma Nedenleri Ortalamasının Yıllara Göre Farklılığının Araştırılması**Tablo 3:** Akıl Hastalığı İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Evliliğin bitiş nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Akıl Hastalığı	2012	16	3,25	2,70	0,58	0,67
	2013	16	2,50	2,19		
	2014	20	3,05	2,54		
	2015	17	3,35	3,90		
	2016	19	2,26	1,15		

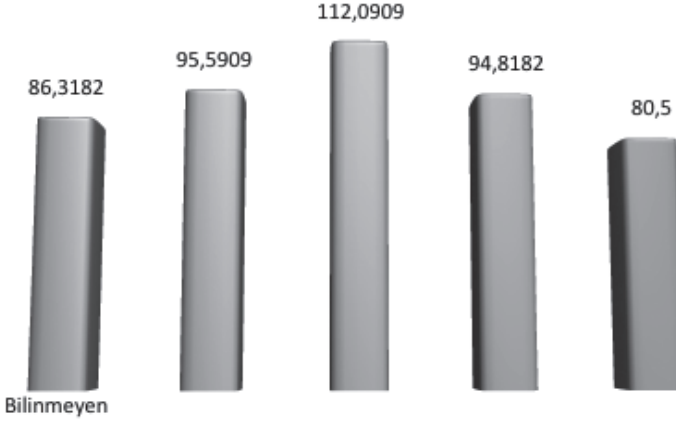
Akıl hastalığı nedeni ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=0,58, p>0,05$). Çalışmada akıl hastalığı nedeni ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 3: Akıl Hastalığı İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi**Tablo 4:** Akıl Hastalığı İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Evliliğin bitiş nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Bilinmeyen	2012	22	86,32	63,64	0,57	0,69
	2013	22	95,59	77,25		
	2014	22	112,09	91,25		
	2015	22	94,82	74,00		
	2016	22	80,50	61,41		

Bilinmeyen nedenler ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=0,57, p>0,05$). Çalışmada bilinmeyen nedenlerden gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

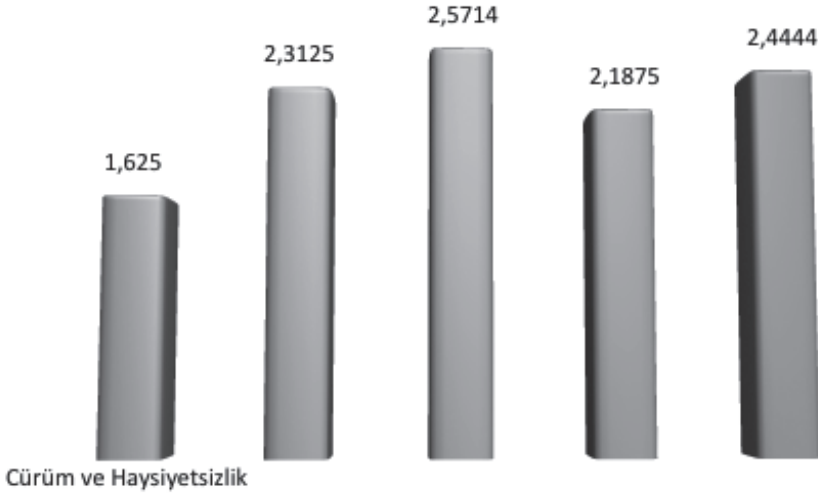
Şekil 4: Akıl Hastalığı İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Tablo 5: Cürüm ve haysiyetsizlik İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Evliliğin bitiş nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Cürüm ve Haysiyetsizlik	2012	16	1,63	1,02	0,95	0,44
	2013	16	2,31	1,74		
	2014	14	2,57	1,83		
	2015	16	2,19	1,05		
	2016	18	2,44	1,65		

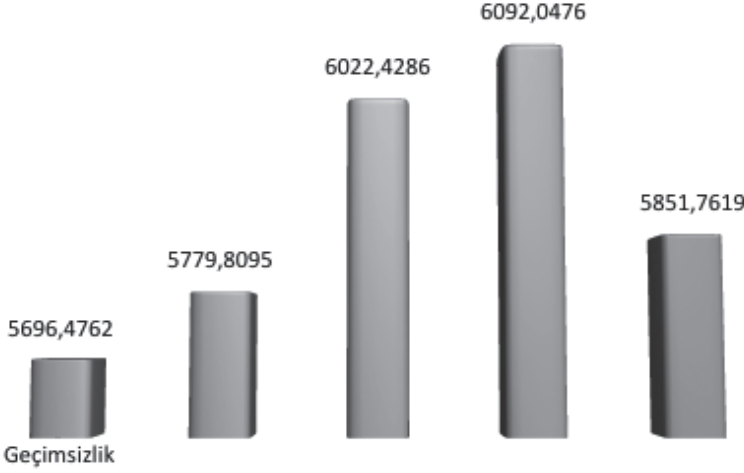
Cürüm ve Haysiyetsizlik ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=0,95, p>0,05$). Cürüm ve Haysiyetsizlik nedenlerinden gerçekleşen boşanma ortalamalarının 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 5: Cürüm ve Haysiyetsizlik İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi**Tablo 6:** Geçimsizlik İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Evliliğin bitiş nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Geçimsizlik	2012	21	5696,48	3817,86	0,04	0,99
	2013	21	5779,81	3907,73		
	2014	21	6022,43	4138,09		
	2015	21	6092,05	4239,74		
	2016	21	5851,76	4135,45		

Geçimsizlik ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=0,04, p>0,05$). Geçimsizlik nedenlerinden gerçekleşen boşanma ortalamalarının 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

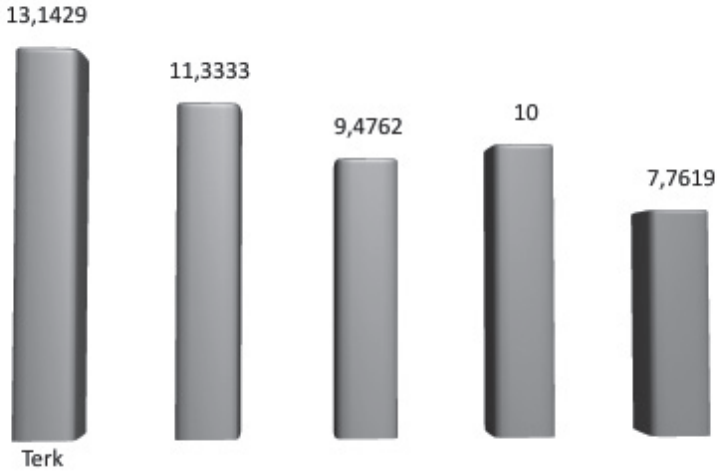
Şekil 6: Geçimsizlik İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Tablo 7: Terk İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

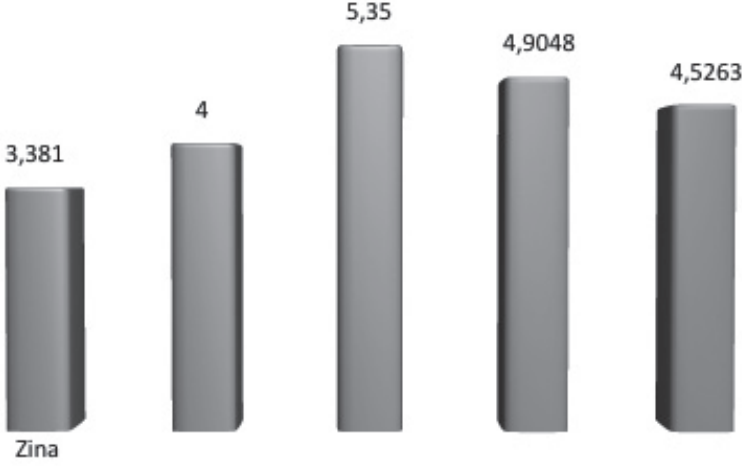
Evliliğin bitiş nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Terk	2012	21	13,14	10,01	1,26	0,29
	2013	21	11,33	8,65		
	2014	21	9,48	8,57		
	2015	21	10,00	8,15		
	2016	21	7,76	5,11		

Terk nedeni ile gerçekleşen boşanma ortalamalarının 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,26$, $p>0,05$). Terk nedeni ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 7: Terk İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi**Tablo 8:** Zina İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

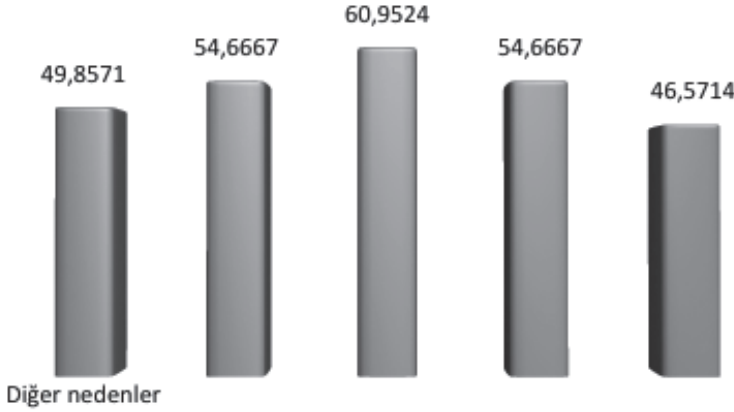
Evliliğin Bitiş Nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Zina	2012	21	3,38	1,77	1,10	0,36
	2013	20	4,00	2,90		
	2014	20	5,35	4,18		
	2015	21	4,90	3,70		
	2016	19	4,53	3,58		

Zina nedeni ile gerçekleşen boşanma ortalamalarının 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,10$, $p>0,05$). Zina nedeni ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 8: Zina İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi**Tablo 9:** Diğer nedenler İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

Evliliğin Bitiş Nedeni	Yıl	n	Ortalama	s.s	F	p
Diğer nedenler	2012	21	49,86	35,99	0,49	0,75
	2013	21	54,67	38,89		
	2014	21	60,95	39,15		
	2015	21	54,67	35,13		
	2016	21	46,57	29,51		

Diğer nedenler ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre farklı olmadığı tespit edilmiştir ($F=0,49$, $p>0,05$). Diğer nedenler ile gerçekleşen boşanmaların 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 yıllarına göre değişim göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 9: Diğer nedenler İle Gerçekleşen Boşanmaların Yıllara Göre Farklılığının İncelenmesi

4. BULGULAR

Burada Korelasyon analizi kullanılmış olup, r bağıntısının gücünü gösterir, p istatistiksel anlamlılığını gösterir. Aşağıdaki tabloda evliliğin bitme nedenleri ile evlilik süresi arasındaki korelasyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 10: Evliliğin bitiş nedenine göre evlilik süresi ile boşanma sayısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi

Evliliğin bitiş nedeni	Evlilik süresi		Boşanma Sayısı
Akıl Hastalığı	r	Evlilik süresi	0,323**
	p		0,01
Bilinmeyen	r		-0,156
	p		0,10
Cürüm ve Haysiyetsizlik	r		-0,314**
	p		0,01
Geçimsizlik	r		-0,202*
	p		0,04
Terk	r		-0,074
	p		0,45
Zina	r		0,140
	p		0,16
Diğer nedenler	r		-0,319**
	p		0,01

Akıl hastalığı nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin artmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri yüksek olan çiftler daha çok akıl hastalığı nedeni ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=0,323$, $p=0,01$).

Bilinmeyen nedenler ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,156$, $p=0,10$).

Cürüm ve haysiyetsizlik nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında ters orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin azalmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri düşük olan çiftler daha çok Cürüm ve haysiyetsizlik nedeni ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=-0,314$, $p=0,01$).

Geçimsizlik nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında ters orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin azalmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri düşük olan çiftler daha çok geçimsizlik nedeni ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=-0,202$, $p=0,01$).

Terk nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,074$, $p=0,45$).

Zina nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,140$, $p=0,16$).

Diğer nedenleri ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında ters orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin azalmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri düşük olan çiftler daha çok diğer nedenleri ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=-0,319$, $p=0,01$).

Tablo 11: Evlilik Süresi ve Boşanma Nedenlerinin İncelenmesi

Bitiş nedeni	n	Ortalama	s.s	F	p
Akl Hastalığı	88	10,38	5,84	37,56	0,01
Bilinmeyen	110	9,55	6,19		
Cürüm ve Haysiyetsizlik	80	2,35	1,23		
Geçimsizlik	105	10,05	6,01		
Terk	105	10,05	6,01		
Zina	101	10,28	5,91		
Diğer nedenler	105	10,05	6,01		

Çalışmada 2012-2016 yılları arasında akıl hastalığı, bilinmeyen, cürüm ve haysiyetsizlik, geçimsizlik terk, zina ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanma nedenlerine göre evlilik sürelerinin farklı olduğu tespit edilmiştir (F=37,56, p<0,05). Farklılığın nedeninin cürüm ve haysiyetsizlik nedeni ile boşanan katılımcıların akıl hastalığı, bilinmeyen, cürüm ve haysiyetsizlik, geçimsizlik terk, zina ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanma türlerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir(p=0,01).

Tablo 12: 2012-2016 Yıllarında Göre Boşanma Nedeni ve Boşanma sayısı İncelenmesi

Boşanma Nedeni	n	Ortalama	s.s	F	p
Akl Hastalığı	88	2,88	2,60	213,48	0,01
Bilinmeyen	110	93,86	73,70		
Cürüm ve Haysiyetsizlik	80	2,23	1,49		
Geçimsizlik	105	5888,50	3974,98		
Terk	105	10,34	8,30		
Zina	101	4,43	3,33		
Diğer nedenler	105	53,34	35,55		

Çalışmada 2012-2016 yıllarında göre boşanma nedenlerine göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (F=213,48,p<0,05).

Tablo 13: 2012 Yılı Boşanma Nedenlerine Göre Boşanma Sayısı

Yıl	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
2012	Akıl Hastalığı	16	3,25	2,70	42,12	0,01
	Bilinmeyen	22	86,32	63,64		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	16	1,63	1,02		
	Geçimsizlik	21	5696,48	3817,86		
	Terk	21	13,14	10,01		
	Zina	21	3,38	1,77		
	Diğer nedenler	21	49,86	35,99		

Çalışmada 2012 yılında boşanma nedenlerine göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=42,12$, $p<0,05$).

Tablo 14: 2013 Yılı Boşanma Nedenlerine Göre Boşanma Sayısı

Yıl	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
2013	Akıl Hastalığı	16	2,50	2,19	41,04	0,01
	Bilinmeyen	22	95,59	77,25		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	16	2,31	1,74		
	Geçimsizlik	21	5779,81	3907,73		
	Terk	21	11,33	8,65		
	Zina	20	4,00	2,90		
	Diğer nedenler	21	54,67	38,89		

Çalışmada 2013 yılında boşanma nedenlerine göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=41,04$, $p<0,05$).

Tablo 15: 2014 Yılı Boşanma Nedenlerine Göre Boşanma Sayısı

Yıl	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
2014	Akıl Hastalığı	20	3,05	2,54	40,07	0,01
	Bilinmeyen	22	112,09	91,25		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	14	2,57	1,83		
	Geçimsizlik	21	6022,43	4138,09		
	Terk	21	9,48	8,57		
	Zina	20	5,35	4,18		
	Diğer nedenler	21	60,95	39,15		

Çalışmada 2014 yılında boşanma nedenlerine göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=40,07$, $p<0,05$).

Tablo 16: 2015 Yılı Boşanma Nedenlerine Göre Boşanma Sayısı

Yıl	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
2015	Akıl Hastalığı	17	3,35	3,90	39,61	0,01
	Bilinmeyen	22	94,82	74,00		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	16	2,19	1,05		
	Geçimsizlik	21	6092,05	4239,74		
	Terk	21	10,00	8,15		
	Zina	21	4,90	3,70		
	Diğer nedenler	21	54,67	35,13		

Çalışmada 2015 yılında boşanma nedenlerine göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=39,61$, $p<0,05$).

Tablo 17: 2016 Yılı Boşanma Nedenlerine Göre Boşanma Sayısı

Yıl	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
2016	Akıl Hastalığı	19	2,26	1,15	40,36	0,01
	Bilinmeyen	22	80,50	61,41		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	18	2,44	1,65		
	Geçimsizlik	21	5851,76	4135,45		
	Terk	21	7,76	5,11		
	Zina	19	4,53	3,58		
	Diğer nedenler	21	46,57	29,51		

Çalışmada 2016 yılında boşanma nedenlerine göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=40,36$, $p<0,05$).

Tablo 18: Boşanmaların Yaşa Göre Analizi

Evliliğin bitiş nedeni	Yaş			X ²	p
	16-29 yaş	30-49 yaş	50 yaş ve üzeri		
Akıl Hastalığı	25,5%	40,4%	34,0%	0,92	0,34
Bilinmeyen	27,3%	36,4%	36,4%		
Cürüm ve Haysiyetsizlik	27,9%	44,2%	27,9%		
Geçimsizlik	27,3%	36,4%	36,4%		
Terk	27,3%	36,4%	36,4%		
Zina	32,6%	43,5%	23,9%		
Diğer nedenler	27,3%	36,4%	36,4%		
Çana kasıt ve kötü muamele	31,7%	46,3%	22,0%		

Tablo 19: Yaş Grubuna Göre Boşanma Sayısı

Yaş	n	Ortalama	s.s	F	p
16-29 yaş	112	1912,24	5712,94	4,57	0,01
30-49 yaş	157	2269,67	6233,85		
50 yaş ve üzeri	128	523,66	1275,99		
Total	397	1605,89	5055,62		

Katılımcıların yaş gruplarına göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farkın nedenin 16-29 yaş ve 30-49 yaş arasındaki katılımcıların boşanma sayılarının 50 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($F=4,57, p<0,05$)

Tablo 20: 16-29 Yaş Grubunda Boşanma Nedenine Göre Boşanma Sayılarının İncelenmesi

Yaş	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
16-29 yaş	Akıl Hastalığı	12	3,75	3,39	31,49	0,01
	Bilinmeyen	15	255,93	155,38		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	12	5,00	2,83		
	Geçimsizlik	15	13831,40	9106,34		
	Terk	15	25,27	14,31		
	Zina	15	11,67	8,06		
	Diğer nedenler	15	143,87	91,13		
	Cana kasıt ve kötü muamele	13	3,38	2,22		

Çalışmada 16-29 yaş arasındaki katılımcıların boşanma sayılarının boşanma nedenlerine göre farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=31,49, p<0,05$).

Tablo 21: 30-49 Yaş Grubunda Boşanma Nedenine Göre Boşanma Sayılarının İncelenmesi

Yaş	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
30-49 yaş	Akl Hastalığı	19	8,58	3,24	132,79	0,01
	Bilinmeyen	20	255,70	108,00		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	19	5,26	3,49		
	Geçimsizlik	20	17366,40	6638,05		
	Terk	20	23,65	11,29		
	Zina	20	11,95	5,76		
	Diğer nedenler	20	141,05	63,27		
	Cana kast ve kötü muamele	19	5,26	2,79		

Çalışmada 30-49 yaş arasındaki katılımcıların boşanma sayılarının boşanma nedenlerine göre farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=132,79$, $p<0,05$).

Tablo 22: 50 yaş ve üzeri Yaş Grubunda Boşanma Nedenine Göre Boşanma Sayılarının İncelenmesi

Yaş	Neden	n	Ortalama	s.s	F	p
50 yaş ve üzeri	Akl Hastalığı	16	2,81	1,60	91,76	0,01
	Bilinmeyen	20	68,60	24,86		
	Cürüm ve Haysiyetsizlik	12	1,50	0,80		
	Geçimsizlik	20	3234,25	1308,58		
	Terk	20	11,75	4,61		
	Zina	11	3,00	1,84		
	Diğer nedenler	20	31,35	12,32		
	Cana kast ve kötü muamele	9	1,44	0,53		
	Total	128	523,66	1275,990		

Çalışmada 50 yaş üzerindeki katılımcıların boşanma sayılarının boşanma nedenlerine göre farklı olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedeninin geçimsizlik, bilinmeyen ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanmaların sayılarının diğer nedenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($F=91,76$, $p<0,05$).

SONUÇ

Elde edilen bulgulara göre Türkiye'de son 5 yılda gerçekleşen boşanma sebepleri, evlilik süresi ve yaş analiz edildiğinde önemli tespitlere ulaşılmıştır:

Akıl hastalığı nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin artmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri yüksek olan çiftler daha çok akıl hastalığı nedeni ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=0,323$, $p=0,01$).

Bilinmeyen nedenler ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,156$, $p=0,10$).

Cürüm ve haysiyetsizlik nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında ters orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin azalmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri düşük olan çiftler daha çok Cürüm ve Haysiyetsizlik nedeni ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=-0,314$, $p=0,01$).

Geçimsizlik nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında ters orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin azalmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri düşük olan çiftler daha çok geçimsizlik nedeni ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=-0,202$, $p=0,01$).

Terk nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,074$, $p=0,45$).

Zina nedeni ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,140$, $p=0,16$).

Diğer nedenler ile sonlanan boşanmalarda evlilik süresi ile boşanma sayısı arasında ters orantılı ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evlilik süresinin azalmasının boşanma sayılarını arttırdığı, evlilik süreleri düşük olan çiftler daha çok diğer nedenleri ile boşandıkları tespit edilmiştir ($r=-0,319$, $p=0,01$).

Yaş gruplarına göre boşanma sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Farkın nedenin 16-29 yaş ve 30-49 yaş arasındaki katılımcıların boşanma sayılarının 50 yaş ve üzerinde olan katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada 2012-2016 yılları arasında akıl hastalığı, bilinmeyen, cürüm ve haysiyetsizlik, geçimsizlik terk, zina ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanma nedenlerine göre evlilik sürelerinin farklı olduğu tespit edilmiştir ($F=37,56$, $p<0,05$). Farklılığın nedeninin Cürüm ve Haysiyetsizlik nedeni ile boşanan katılımcıların akıl hastalığı, bilinmeyen, cürüm ve haysiyetsizlik, geçimsizlik terk, zina ve diğer nedenlerden dolayı gerçekleşen boşanma türlerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0,01$).

Özellikle kadın ve erkek açısından farklılaşan boşanma nedenlerinin analiz edilerek bu ailelere bu konuda danışmanlık hizmetlerinin verilmesi önemlidir. Ayrıca aile danışma merkezlerinin yaygınlaştırılması ve sorun yaşamaları beklenmeden ailelere önleyici hizmetlerin sunulması fayda sağlayacaktır. Geçimsizlik nedeni ile boşanmaların aile danışmanlığı mekanizması ile azaltılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABALI, S. (2006). **Boşanmak İçin Başvuran Kadınların Evlilikteki Cinsel Yaşamlarını Boşanma Nedeni Olarak Görme Durumları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.
- AMATO, P. R. ve HOHMAN- Marriot, B. (2007). "A Comparison of High and Low-Distress Marriages That End in Divorce". **Journal of Marriage and Family**, 69, 621 – 638.
- ARIKAN, Ç. (1996). **Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- CLARKE-Stewart, A., Brentano, C. (2006). **Divorce Causes and Consequences**. 1. Baskı. New Haven And London: Yale University Pres.
- COONTZ, S. (2007). The Origins of Modern Divorce. *Family Process*, 46 (1). 7-16 <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1545-5300.2006.00188.x/abstract> (Erişim Tarihi: 20.06.2018).
- FISHER, H. E. (2004). **Cinsel Aşkın Anatomisi**, Çev. M. Gaspıralı, Varlık Yayınları, İstanbul.
- GEÇTAN, E. (1984). **Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar**, 3. Baskı, Maya Yayınları, Ankara.
- <https://www.timeturk.com/bakan-kaya-bosanma-sureci-danismanligi-nin-onemini-anlatti/haber-750885> (Erişim Tarihi: 02.03.2018).
- <https://www.haberturk.com/ombudsman-bosanan-ciftler-ve-cocuklar-icin-onerdi-aile-bulusma-noktasi-1710327#> (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- <http://dspace.baskent.edu.tr:8080/handle/11727/1982>
- ÖZKAN, İ. ve Böke, Ö. (1994). Boşanma İle Sonlanan Evliliklerde Kadının Hedef Olduğu Saldırganlık. 13.02.2011, <http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale1.htm>.
- SEZEN, A. (1998). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boşanma Davalarına Yansımaları. <http://www.bilka.org.tr/page.asp?id=57>
- ŞENDİL, G. ve Kızıldağ, Ö. (2005). **Evlilik Çatışması ve Çocuk**, 1. Baskı, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

- TARHAN, N. (2008). **Evlilik Psikolojisi**, 5. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul.
- UÇAN, Ö. (2007). Boşanma Sürecinde Kriz Merkezine Başvuran Kadınların Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, 10 (1), 38- 45.
- UYAR, S. (1999). **Boşanmış Bireylerin Evlilik Süreci Ve Bugüne İlişkin Psikolojik Sorunları Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi.
- ÜNLÜ, S. (1993). Aile Yapısı ve İlişkileri. 12.10.2009, [http:// books.google.com](http://books.google.com).
- YILDIRIM, A. (1998). **Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları**, Boyut Kitapları, İstanbul.
- YÖRÜKOĞLU, A. (2007). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**,7. Basım, Özgür Yayınları, İstanbul.